

Голові Разової спеціалізованої ради PhD 15095
Запорізького національного університету,
д.фіз.вих., професору,
Карауловій Світлані Іванівні

Рецензія

члена разової спеціалізованої вченої ради
кандидата педагогічних наук, доцента

Коваленко Юлії Олексіївни на дисертаційну роботу

Шила Олексія Миколайовича «Удосконалення фізичної підготовленості та показників психофізіологічного стану підлітків 12–17 років засобами стрілецького хортингу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми дисертації

Після ознайомлення з дисертаційним дослідженням Шила О.М. можна констатувати, що воно є актуальним, методично обґрунтованим і має виражений прикладний характер.

Тема дисертації органічно вписується у загальний контекст актуальних наукових пошуків у галузі теорії і методики фізичного виховання, що стосуються удосконалення змісту та організації позашкільної фізкультурно-спортивної роботи з дітьми і молоддю. Водночас робота відповідає державним пріоритетам у сфері фізичного виховання і спорту, зокрема в частині формування здорового способу життя, підвищення рухової активності підлітків та розвитку прикладних видів спорту в умовах позашкільної освіти.

Обраний предмет дослідження – удосконалення фізичної підготовленості та психофізіологічного стану підлітків засобами стрілецького хортингу – знаходиться на перетині декількох актуальних проблем: зниження рухової активності молоді, потреби у формуванні психоемоційної стійкості та патріотичного виховання засобами фізичної культури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження Шила О.М. виконане на кафедрі фізичного виховання Запорізького національного університету в межах планової науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади вдосконалення тренувального процесу в різних видах спорту», № держ. реєстрації 0122U001108. Включення

роботи до тематики університетських наукових досліджень підтверджує її відповідність пріоритетним напрямам розвитку галузі фізичної культури і спорту та засвідчує інституційну підтримку дослідження.

Наукова новизна дослідження

Дисертаційна робота Шила О.М. містить нові наукові результати, що суттєво збагачують теорію і методику фізичного виховання у частині обґрунтування засобів позашкільної фізкультурно-спортивної роботи з підлітками.

Принциповою науковою новизною роботи є те, що стрілецький хортинг уперше розглянуто не як різновид прикладної стрілецької підготовки, а як самостійний педагогічно організований засіб комплексного фізкультурно-спортивного впливу на підлітків 12–17 років. На підставі цього концептуального переосмислення вперше розроблено і верифіковано в умовах контрольованого педагогічного експерименту інноваційну програму занять, яка структурно охоплює базовий, спеціалізований і тактичний етапи та інтегрує фізичну, спеціальну стрілецьку, психофізіологічну і мотиваційно-емоційну складові в єдиний педагогічний процес.

Самостійним науковим внеском є чотирьох компонента модель оцінювання результативності програми, що одночасно охоплює показники фізичної підготовленості, психофізіологічного стану, результативності контрольних стрілецьких вправ і мотиваційно-емоційної готовності до занять. Такий підхід дозволяє відстежити, як зміни у фізичних та психофізіологічних характеристиках підлітків реалізуються у специфічній спортивно-прикладній діяльності, що є важливим для оцінювання практичної ефективності педагогічних програм.

Удосконалення торкаються змісту, структури і методики проведення занять стрілецьким хортингом з урахуванням вікових особливостей підлітків обох вікових підгруп, а також підходів до організації контрольованого педагогічного експерименту в умовах позашкільної фізкультурно-спортивної роботи із застосуванням ANCOVA як основного інструменту статистичного оцінювання міжгрупових відмінностей.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення про взаємозумовленість фізичної підготовленості, психофізіологічного стану та мотиваційно-емоційної готовності підлітків у контексті систематичних занять спортивно-прикладним видом діяльності, а також положення про умови і межі переносимості результатів педагогічних досліджень, що проводяться в природних умовах позашкільного середовища.

Практичне значення одержаних результатів

Розроблена інноваційна програма занять стрілецьким хортингом є готовим методичним продуктом для впровадження у закладах позашкільної освіти, спортивних секціях та громадських організаціях, що працюють із підлітками 12–17 років. Програма пройшла експериментальну перевірку в реальних умовах позашкільної фізкультурно-спортивної роботи, а результати її впровадження підтверджено відповідними актами.

Практичну цінність має також розроблена програма підготовки інструкторів стрілецького хортингу, яка забезпечує кадрові умови для відтворення інноваційної програми в інших закладах. Чотирьох компонентна модель оцінювання результативності занять стрілецьким хортингом може застосовуватися як діагностичний інструмент у поточному педагогічному контролі в закладах позашкільної освіти спортивного напрямку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Шила О.М. є достатньо обґрунтованими і спираються на відповідну теоретичну базу та результати власного емпіричного дослідження.

Теоретичні положення роботи сформульовані на підставі аналізу широкого кола вітчизняних і зарубіжних наукових джерел. Автор демонструє здатність систематизувати наявні наукові підходи, виявляти прогалини в існуючих дослідженнях і формувати власну позицію щодо педагогічного потенціалу стрілецького хортингу як засобу позашкільної фізкультурно-спортивної роботи з підлітками.

Емпіричні результати отримані в умовах контрольованого педагогічного експерименту з достатнім обсягом вибірки (103 особи), що забезпечує необхідну

статистичну потужність для застосованого аналітичного підходу. Використання ANCOVA з урахуванням вихідного рівня показників як коваріати є методологічно виправданим рішенням для квазіекспериментального дизайну і суттєво підвищує доказовість сформульованих висновків. Перевірка передумов застосування цього методу свідчить про належний рівень статистичної культури дослідника.

Висновки роботи є конкретними, співвіднесеними з результатами кожного з п'яти дослідницьких завдань і не виходять за межі того, що безпосередньо підтверджено емпіричними даними. Практичні рекомендації є реалістичними і придатними до впровадження в умовах реальної позашкільної фізкультурно-спортивної роботи.

Структура та зміст роботи.

Дисертація складається з п'яти розділів. Такий обсяг і будова роботи є виправданими з огляду на широкий спектр завдань, що охоплює і теоретичне обґрунтування, і констатувальний етап, і власне педагогічний експеримент, і аналіз та узагальнення результатів.

Перший розділ містить аналіз стану проблеми і теоретичне обґрунтування застосування засобів стрілецького хортингу. Дисертант переконливо характеризує стрілецький хортинг як вид, що поєднує фізичну підготовку, координаційно складні рухові дії, концентрацію уваги та культуру безпечної поведінки. Особливо цінним є виокремлення специфічної психофізіологічної складової стрілецького хортингу, яка відрізняє його від традиційних видів спорту.

Другий розділ описує методи та організацію дослідження. Дизайн контрольованого педагогічного експерименту з паралельними групами та застосуванням ANCOVA є методологічно коректним. Охоплена вибірка є достатньою для проведення відповідних статистичних розрахунків.

Третій розділ присвячений аналізу вихідного стану і засвідчує зіставність ЕГ і КГ за 19 показниками чотирьох доменів. Це є важливою методологічною передумовою для подальшого аналізу.

Четвертий розділ містить опис інноваційної програми та результати педагогічного експерименту. Трирівнева структура програми (базовий, спеціалізований, тактичний етапи) є методично обґрунтованою.

П'ятий розділ представляє узагальнення результатів і є органічним завершенням роботи.

Повнота викладення матеріалів у роботах, які опубліковані автором

Основні наукові положення, висновки та результати дисертаційної роботи Шила О.М. відображено у 14 наукових працях. До їх складу входять 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 наукові праці, що додатково відображають результати дисертації, та 5 матеріалів конференцій.

Публікації охоплюють усі ключові аспекти дослідження. Теоретичні і методичні положення роботи висвітлено у статтях, присвячених обґрунтуванню педагогічного потенціалу стрілецького хортингу, змісту та структури інноваційної програми, підготовці інструкторів. Результати педагогічного експерименту відображено у працях, що стосуються динаміки фізичної підготовленості, вправності поведінки зі зброєю та результативності контрольних стрілецьких вправ. Таким чином, публікаційний доробок у цілому відповідає структурі дисертації та забезпечує достатню повноту викладення її основного змісту.

Матеріали дослідження пройшли апробацію на міжнародних і регіональних науково-практичних конференціях, що підтверджує їх відповідність сучасному науковому дискурсу у галузі фізичної культури і спорту.

Зауваження рецензента

1. У дисертації біомеханічна та фізіологічна характеристика рухової складової стрілецького хортингу представлена недостатньо розгорнуто. Більш детальне обґрунтування того, які саме фізичні якості та енергетичні механізми є провідними у характерних для цього виду рухових діях, зміцнило б зв'язок між теоретичним розділом і змістом інноваційної програми.

2. Інноваційна програма описана деталізовано, проте бракує чіткого представлення типового структурного плану одного заняття (часовий розподіл блоків).

3. Автор коректно зазначає обмеження, пов'язані з відсутністю рандомізованого розподілу учасників. Було б доцільно включити до тексту більш розгорнуту відповідь на питання, чим обумовлена неможливість рандомізації в умовах конкретного дослідження, та яким чином стартова еквівалентність груп компенсує цей недолік дизайну.

Наведені зауваження є рекомендаційними і не впливають на підсумкову оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії»

Дисертація «Удосконалення фізичної підготовленості та показників психофізіологічного стану підлітків 12–17 років засобами стрілецького хортингу» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішень спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України №759 від 31.05.2019 р.), а її автор, Шило Олексій Миколайович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та методики
фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету

Юлія КОВАЛЕНКО

Дмитро ЯРИМБАШ

Проректор з наукової роботи,
доктор технічних наук, професор

